

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто сутність інформаційних ресурсів як складової економічного потенціалу промислового підприємства, визначені принципи формування підходів до моделювання економічного потенціалу підприємства за допомогою інформаційних технологій.

Ключові слова

Інформаційні ресурси, економічний потенціал, інформаційні технології, мережі поширення інформації, структура, моделювання, платформа.

У сучасних умовах посилення тенденцій глобалізації й інформатизації суспільства роль інформації в усіх сферах життєдіяльності значно зростає. В економіці роль інформації зростає надзвичайно високими темпами, а її значення як одного з центральних ресурсів сучасної економіки не викликає сумнівів.

Інформація – необхідна умова й елемент будь-якої виробничої діяльності, що за своєю значимістю все більше прирівнюється до енергетичних і сировинних ресурсів і використовується для заміщення живої праці, сировини й енергії. Інформаційний потенціал є складовим елементом економічного потенціалу підприємства. Характеризуючи інформаційний потенціал, слід відзначити, що в умовах науково-технічного прогресу зростає роль інформації як специфічного ресурсу [1, с. 36].

Інформація набуває характеру товару та перетворюється в об'єкт змагальності. Інформація має ряд специфічних властивостей: вона не витрачається в процесі використання, розширення її споживання практично не має обмеження, вона має високу ресурсозберігаючу здатність. Таким чином, інформація фактично визнається елементом виробництва і є невід'ємною складовою частиною економічного потенціалу підприємства. Причому вона виконує сполучну функцію стосовно інших елементів економічного потенціалу,

поєднуючи їх у єдине ціле [2, с. 27].

Інформаційний потенціал підприємства регулює виробничі процеси, сприяє підвищенню продуктивності живої праці, ефективності використання предметів праці й енергетичних ресурсів, допомагає підняти рівень і ефективність технологій.

Вартісним виміром інформаційних ресурсів як носіїв інформаційного потенціалу може служити сукупність витрат, пов'язаних із виробництвом науково-технічної інформації, тобто так можна оцінити сумарний обсяг інформаційних ресурсів підприємства. Слід зазначити, що оцінка ефективності інформаційних систем підприємства є важливим елементом розробки проектних і планових рішень, що дозволяють визначити рівень прогресивності структури, заходів, і проводиться з метою вибору найбільш раціонального варіанта її удосконалювання [3, с. 112].

Разом з тим кінцевим критерієм ефективності інформатизації є найбільш повне та стійке досягнення цілей, поставлених в галузі виробництва, економіки, технічного прогресу та соціального розвитку. Однак довести цей критерій до практично застосовних простих показників, ув'язати кожне конкретне організаційне рішення з його кінцевими результатами без відповідних інформаційних систем, як правило, надзвичайно важко.

Метою даної статті є

формування підходів до моделювання економічного потенціалу підприємства за допомогою інформаційних технологій і стратегії його розвитку.

Відповідно до теорії систем і системного аналізу економічний потенціал може розглядатися як підсистема, що входить у систему більш високого порядку – соціально-економічну систему регіону. Розглядаючи економічний потенціал як систему, можна виділити основні її властивості, які необхідно врахувати при розробці математичної моделі, а саме: 1) цілісність; 2) структурованість; 3) ієрархічність; 4) функціональність; 5) керованість; 6) цілеспрямованість; 7) самоорганізацію; 8) відкритість.

Система має структуру, яка містить сукупність елементів, а також зв'язків і відносин між елементами системи. Структура є способом логічного опису зв'язків між компонентами системи. Структура в даному випадку аналогічна мережі поширення інформації [4, С. 158].

Моделювання економічного потенціалу здійснюється для досягнення поставлених цілей, головною з яких є пошук напрямків і способів підвищення ефективності функціонування. Виходячи з цілей моделювання, вибираються види моделей, визначаються спосіб і форма опису об'єкта моделювання, його структурний і функціональний зміст, вибір параметрів опису та критеріальних показників.

Поведінка інформаційної системи при оцінюванні економічного потенціалу підприємства визначається її структурою, а також запізненнями і посиленнями, яких зазнають відповідні потоки стосовно темпів їх введення в систему і на виході з неї. Структурна схема потоків, що моделюють діяльність підприємства, доповнюється системою рівнянь, які дозволяють виміряти та представити в кількісному вираженні динамічні зміни, що відбуваються в процесі проходження цих потоків при різних темпах на введенні, різних параметрів запізнювань і посилень. Така математична модель підприємства дозволяє вивчити, яким чином дана система реагуватиме на введення тих чи інших даних (збурюючих впливів). Як правило, найбільш важливі моделі, що відповідають вимогам управління, включають від 30 до 3 тис. змінних [5, С. 43].

Інформація в сучасному суспільстві розглядається як стратегічний ресурс, який сприяє економії всіх існуючих видів ресурсів, а процес інформатизації як фактор, що забезпечує прискорення виробничих процесів, підвищення продуктивності праці, створює реальну можливість для виявлення інноваційних пропозицій.

Розглядаючи глобально проблеми інформатизації економіки слід відзначити, що, незважаючи на певні труднощі впровадження інформаційних систем і технологій, ефект від їх реалізації очевидний. У країнах з розвинутою ринковою інфраструктурою давно оцінили

важливість фактора інформації в економіці, а створення ефективних комунікаційних мереж є принциповим завданням, базовою умовою подальшого розвитку керованого об'єкта [6, С. 43].

Інформаційна технологія може розглядатися як комплекс наукових і інженерних знань, реалізованих у прийомах, наборах матеріальних, технічних, енергетичних, трудових факторів виробництва, способах їх об'єднання для створення продукту або послуги, що відповідають певним вимогам. Тому технологія нерозривно пов'язана з автоматизацією виробничого й управлінського процесу. Управлінські технології ґрунтуються на застосуванні комп'ютерів і телекомунікаційної техніки. За допомогою інформаційної технології відбувається переробка первинної інформації в інформацію нової якості.

Характерною рисою сучасних інформаційних систем (далі ІС) є ієрархічна організація, у якій централізована обробка і єдине управління ресурсами ІС на верхньому щаблі сполучаються з розподіленою обробкою на нижньому рівні.

Можна зробити висновок, що нині можливі чотири форми організації стратегії функціонування інформаційних систем підприємства:

- централізоване збереження й обробка інформації при централізованому управлінні економіко-виробничими об'єктами (традиційна АСУ);
- централізоване збереження й обробка інформації при децентралізованих або незалежних системах управління;
- розподілене збереження й обробка інформації при централізованому управлінні;
- розподілена обробка та збереження при децентралізованому управлінні.

Дві останні організаційні форми визначають концепцію нової інформаційної технології, основу якої складають комп'ютерна техніка розподіленої обробки даних, програмне забезпечення, орієнтоване на користувача та розвинуті засоби комунікації.

Для нової інформаційної технології характерні:

- робота користувача в режимі маніпулювання даними;
- інформаційна підтримка на всіх етапах проходження інформації на основі інтегрованих баз даних, що передбачають єдину уніфіковану форму подання, збереження, пошуку, відображення, відновлення і захисту даних;
- безпаперовий процес обробки документів;
- інтерактивний режим вирішення завдань;
- можливості колективного виконання документів на основі мережної технології «клієнт - сервер», об'єднаних засобами комунікації;
- можливість адаптивної перебудови форм і засобу подання інформації в процесі вирішення завдання.

Сучасний етап автоматизації управління

підприємством характеризується стрімким розвитком систем розподіленої обробки даних, що дозволяє прискорити обробку інформації шляхом максимального наближення засобів обробки даних до місць її виникнення і використання; ефективніше задовольняти різноманітні і часто мінливі інформаційні потреби управлінського персоналу; забезпечити прийняття рішення щодо об'єктів оперативного керування; зменшити витрати на утримання всієї обчислювальної системи; збільшити гнучкість і підвищити живучість систем (вихід з роботи одного комп'ютера не приводить до відмови всієї системи); підвищувати якість і надійність у прийнятті рішень; дозволяє виконавцям безпосередньо брати участь у процесі керування [7, с. 43].

До складу ІС входять різні компоненти: обчислювальні, периферійні, програмні, інформаційні, комунікаційні та технологічні. Існує безліч можливих варіантів кожної складової, що дає нескінченну множину результатів проектування системи в цілому і її розвитку. У зв'язку з цим як основу ІС звичайно розглядають деякі сформовані комплекси базових засобів, які називаються платформами. Основу будь-якої платформи складають обчислювальні і базові програмні засоби. Від вибору цих складових залежать значною мірою всі інші рішення в системі.

У різних частинах складної системи можуть використовуватися різні платформи: одні — як сервери різних рівнів, інші - на робочих місцях користувачів і співробітників інформаційних підрозділів як робочі станції. Вибір варіантів платформ є ключовим рішенням при проектуванні інформаційної системи компанії.

Протягом багатьох років ІС у нашій країні розвивалися на основі єдиних типових рішень. У 1990-х рр. уже з'явилися різні варіанти платформ, і вибір платформи для системи стає завданням

багатокритеріальної оптимізації з урахуванням конкретних умов.

Можна виділити деякі основні особливості поточного періоду і, без усякого сумніву, досить тривалої перспективи виробництва цих засобів:

- створення єдиного світового ринку інформатизації;
- зникнення границь у діяльності компаній;
- постійний розвиток технологічної бази всіх складових системи, взаємне проникнення різних технологій;
- відсутність різких меж між секторами виробництва: використовуються ті самі базові елементи, програмні й інформаційні засоби відповідно сумісні і т.д.; стирання границь між компаніями (численні корпоративні проекти, спільні підприємства, злиття компаній, часткова участь у капіталах);
- створення і введення нових продуктів із кращими характеристиками значною мірою підривають інтерес до тих, що ще продаються.

На основі отриманих результатів можна зробити наступні висновки. Основні складові ІС — операційні середовища, системи роботи з даними, засоби створення прикладних програм і комплексних прикладних систем, а також обчислювальні засоби — забезпечують створення життєздатних структур, що передбачають усебічний розвиток підприємства.

Не зважаючи на дослідження загальних методологій створення ІС, використання сучасних інформаційних технологій, проектування і впровадження ІСУ залишаються все ще слабо розвинутою ланкою підприємств, особливо, коли необхідно побудувати структуру впроваджуваної системи. В подальших роботах буде продовжено дослідження цієї проблеми та пошук шляхів її вирішення.

Література

1. *Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб. для студентів вузів / І. З. Должанський та ін. – К.: ЦНЛ, 2006. – 362 с.*
2. *Пустовойт О. Модель ресурсокористування України: окремі підсумки та штрихи розвитку // Економіка України – 2006. – №7. – С. 27-34.*
3. *Мельник Л. Г. Информационная экономика. – Сумы: ИТД Университетская книга, 2003. – 288 с.*
4. *Мельник Л. Г., Ильяшенко С. Н Экономика информации и информационные системы предприятия. – Сумы: Университетская книга, 2004. – 399 с.*
5. *Чистілін Д. Про хвильову природу економічних циклів // Економіка України – 2006. – № 5. – С. 38-46.*
6. *Любимцева С., Сурняев В. Информационно – коммуникационные технологии в общественном производстве // Экономист. – 2006. – № 4. – С. 37-49.*
7. *Інформаційні системи і технології в економіці / В. С. Пономаренко. – К.: Академія, 2002. – 543 с.*